

Aan het bestuur van Iederwijs Betuwe
Reigerstraat 19
4005 GV TIEL

Datum 28 februari 2005
Uw brief van 23 februari 2005
Onderwerp advies aan Leerplicht
Ons kenmerk 05.8779
Kiesnummer 030 - 6690600
E-mail k.sluis@owinsp.nl

Geachte bestuursleden,

Op uw verzoek hebben wij enkele onjuistheden hersteld in ons advies dat wij hebben uitgebracht aan de afdeling Onderwijs/Welzijn van de gemeente Tiel. U ontvangt hierbij een afschrift van dit bijgewerkte advies. De onjuistheden hadden betrekking op een onjuiste naamsvermelding, een onjuist jaartal, een onjuist aantal begeleidsters per dag, het onderscheid tussen 9- tot 12-jarigen en 12- jarigen en ouder.

Op uw verzoek hebben wij de situaties omtrent de dyslectische leerling en de culturele achtergrond van de deelnemers meer 'feitelijk' verwoord. Wij menen daarmee recht te doen aan uw opmerkingen in dezen.

Uw aanmerkingen die gaan over onze oordelen, hebben wij niet herzien. In feite zou aan herziening een nieuw inspectieonderzoek ten grondslag moeten liggen en dat lijkt ons op dit moment niet opportuun.

Wij betreuren het – net als u – dat er geen tijd meer was om ons advies eerst in concept aan u voor te leggen.

Wij raden u aan om bezwaren tegen bijgaand advies over uw instelling rechtstreeks te sturen aan de Gemeente Tiel.

Met vriendelijke groet,
de inspecteur van het onderwijs,

C.L.G. Sluis

Bijlage(n) : afschrift advies aan afdeling Onderwijs inzake erkenning Iederwijs-instelling als school

Aan de Gemeente Tiel
t.a.v. het Hoofd van de afdeling Onderwijs/Welzijn
Postbus 6325
4000 HH Tiel

Datum 28 februari 2005
Uw brief van 6 juli 2004
Onderwerp advies erkenning Iederwijs Betuwe
Ons kenmerk 05.8776
D kiesnummer 030 - 6690600
E-mail k.sluis@owinsp.nl

Geachte heer of mevrouw,

In uw brief van 6 juli 2004 vraagt u het advies van de Inspectie van het Onderwijs in verband met het antwoord op de vraag of de in uw gemeente gevestigde instelling Iederwijs Betuwe qua inrichting kan worden beschouwd als school in de zin van de Leerplichtwet 1969.

Naar aanleiding van uw vraag heeft de inspectie de volgende punten onderzocht:

1. Zijn de uitgangspunten van het onderwijs op Iederwijs Betuwe te Tiel in overeenstemming met de algemene uitgangspunten van de Wet op het Primair Onderwijs, te weten: ononderbroken ontwikkeling, brede vorming en voorbereiding op de multiculturele samenleving?
2. Is de feitelijke inrichting van het onderwijs op Iederwijs Betuwe te Tiel zodanig dat bij de leerlingen bij het bereiken van de leeftijd van omstreeks 12 jaar in voldoende mate de grondslag voor het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs is gelegd?
3. Is de feitelijke inrichting van het onderwijs op Iederwijs Betuwe te Tiel zodanig dat leerlingen die extra zorg behoeven individuele begeleiding krijgen die is afgestemd op hun behoeften?

Aangezien Iederwijs Betuwe zich ook presenteert als instelling voor onderwijs aan leerlingen in de leeftijdscategorie van 12 tot 18 jarigen, heeft de Inspectie van het Onderwijs bovengenoemde onderzoeksvragen gesteld, als ware Iederwijs Betuwe, behalve een school voor **primair** onderwijs, ook een school voor **voortgezet** onderwijs.

De inspectie van het Onderwijs heeft de volgende documenten betreffende Iederwijs Betuwe ontvangen:

- de statuten i.v.m. de oprichting van de Stichting Iederwijs Betuwe te Tiel, gedateerd en getekend op 23 november 2003
- Iederwijs Betuwe, Schoolplan 2004-2008. Versie 2.2./ 30 september 2004
- Iederwijs Betuwe, Schoolgids 2004-2005
- Iederwijs: Verbinden van visies. Notitie aangeboden aan de inspectie van het onderwijs in het kader van het vaststellen van de kwaliteit van het onderwijs op Iederwijs-scholen. September 2004.

Daarnaast heeft de Inspectie op 1 november 2004 aan de locatie van Iederwijs Betuwe, Voor de Kijkuit 2c te Tiel gedurende een dagdeel een bezoek gebracht. Daarbij is door de voorzitter van het bestuur (de heer J.W. de Bruijn), door de secretaris van het bestuur (mevrouw M. de Jong), door de penningmeester van het bestuur (mevrouw E. van den Broek- Kraaijveld) en door twee andere leden van het bestuur (mevrouw M. Leijten en de heer B. van der Neut) een toelichting gegeven op het huidige ontwikkelingsstadium van Iederwijs Betuwe. Tevens heeft de inspectie gesproken met enkele begeleiders en leerlingen. Volgens deze toelichtingen:

- a. heeft Iederwijs Betuwe na ongeveer één jaar voorbereiding gekozen voor de stichting als bestuursvorm. Op 23 november 2003 is de stichtingsakte gepasseerd; de stichting werkt met een jaarlijkse begroting;
- b. heeft Iederwijs Betuwe vanaf augustus 2004 haar deuren geopend;
- c. zijn er op het moment van het bezoek 17 leerlingen die bij Iederwijs Betuwe dagonderwijs volgen: 10 in de basisschoolleeftijd (2 kinderen in de kleuterleeftijd, 3 kinderen van 6-8 en 5 kinderen van 9-11 jaar) en 7 in de leeftijd van het voortgezet onderwijs (4 van 12, 1 van 14 en 2 van 15 jaar); volgens opgave is er een wachtlijst van 20 à 30 leerlingen, van wie men er na de Kerst maandelijks ongeveer vier wil gaan toelaten;
- d. is er een aannamebeleid, waarbij wederzijds de tijd genomen wordt om elkaar (Iederwijs – kind – ouders) te leren door o.a. een kennismakingsgesprek en een proefperiode. Voorwaarden voor aanname zijn: de leerling moet het echt zelf willen; de ouders staan achter het concept en de school is en blijft een veilige plek voor iedereen. Na de proefperiode formuleert de schoolkring een advies en neemt de topkring een besluit over de aanname. Tot nu toe heeft men ervoor gekozen geen leerlingen aan te nemen die speciale zorgbehoeften hebben.
- e. is de gevraagde ouderbijdrage €1200 per kind voor het gehele schooljaar 2004-2005; een eventuele reductieregeling bij inschrijving van meer kinderen is nog in de maak;
- f. zijn er op het moment van het bezoek 7 parttime begeleid(st)ers bij Iederwijs Betuwe betrokken van wie er drie over een bevoegdheid voor het basisonderwijs beschikken; bij uitbreiding van het aantal leerlingen zal de groep begeleid(st)ers verder worden uitgebreid. Dagelijks zijn meestal 3 begeleid(st)ers voor de leerlingen beschikbaar, van wie minimaal één met een onderwijsbevoegdheid en één met de BHV-certificaat (ehbo/bedrijfshulpverlening);
- g. heeft op het moment van dit bezoek nog geen der begeleid(st)ers een contract met de Stichting; uiterlijk per 1 december 2004 wil men dit wel het geval laten zijn. Ook zal het overleggen van een Verklaring omtrent het gedrag een voorwaarde voor het aangaan van een contract zijn;
- h. is het onderkomen van Iederwijs Betuwe, de Dolfijn geheten, redelijk te noemen in relatie tot het geven van kwalitatief goed onderwijs aan een beperkte groep leerlingen. Het is weliswaar een oud gebouw, maar het is goed 'bewoonbaar' gemaakt en er is een grote tuin/speelplaats. Er zijn 5 werkruimten, waarvan twee grotere, twee kleinere en een werkplaatsje. Een van de kleinere ruimten is een computerruimte, maar het ontbreekt aan een netwerk. De hoeveelheid leermiddelen is nog beperkt.
- i. zijn er met de aanwezige begeleiders duidelijke afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheid voor en het toezicht op leerlingen, indien zij het terrein onder 'schooltijd' en zonder begeleiding verlaten.

A. Beantwoording van de onderzoeksvragen als ware Iederwijs Betuwe te Tiel een instelling voor primair onderwijs.

De Inspectie van het Onderwijs beschrijft hieronder haar bevindingen in de volgorde van bovengenoemde onderzoeksvragen.

1. De uitgangspunten van het onderwijs aan leerlingen van 4- tot 12-jarigen op Iederwijs Betuwe.

In de statuten van de Stichting is te lezen, dat de Stichting Iederwijs Betuwe als eerste doelstelling heeft: "Het vormgeven en faciliteren van primair en voortgezet onderwijs, met als

basis het principe dat kinderen hun eigen leerweg kunnen gaan, vanuit hun eigen interesse en nieuwsgierigheid (...)." De stichting heeft inmiddels een Schoolplan 2004-2008 geproduceerd waarin zij haar visie op leren en de consequenties voor de praktijk van haar onderwijs omschrijft.

De schoolgids 2004-2005 omschrijft het doel als volgt: "Dat (= steeds competentere worden) is nu net wat leerlingen op deze school leren. Op basis van voorkeur en aanleg zullen leerlingen zich rond bepaalde thema's breed en intensief ontwikkelen. Niet de kennis, maar de combinatie van kennen, kunnen en beleving bepaalt de kwaliteit van hun leren." In de schoolgids wordt duidelijk gesteld dat een der uitgangspunten van Iederwijs Tiel is, dat een leerling op deze school leert wat hij nodig heeft en leert wat nodig is om het eigen leerproces te organiseren.

Uit de statuten blijkt op geen enkele wijze dat de toelating van een enkel kind wordt geweigerd op grond van zijn sociaal-culturele, religieuze of raciale achtergrond.

De achtergrond van de huidige deelnemers aan Iederwijs Betuwe bieden echter weinig gelegenheid om kennis te maken met mensen met diverse culturele achtergronden. De in de locatie aanwezige leermaterialen zijn op dit terrein zeer beperkt. In de leerthema's is het onderwerp nog niet of nauwelijks expliciet aan de orde geweest.

Ten opzichte van andere Iederwijsinstellingen is haar ouderbijdrage laag. De enige eis die aan een leerling en diens ouder(s) wordt gesteld, is dat zij het gedachtegoed van de stichting onderschrijven.

Conclusie van de Inspectie:

Iederwijs Betuwe te Tiel communiceert duidelijk over haar uitgangspunten. In principe kan elke individuele leerling een ononderbroken ontwikkelingsproces doorlopen. Niet geheel duidelijk is hoe aangesloten wordt op het ontwikkelingsproces dat zij-instromende leerlingen reeds hebben doorgemaakt. De instelling legt sterk de nadruk op de ontwikkeling van (algemene en vakoverstijgende) capaciteiten en mogelijkheden, echter zonder te ontkennen dat het verwerven van kennis noodzakelijk is.

Qua uitgangspunten is Iederwijs Betuwe zeker niet discriminerend of sluit zij leerlingen uit op genoemde kenmerken. De huidige leeromgeving maakt het niet onmogelijk dat de leerlingen ervaren dat in de Nederlandse samenleving plaats is voor mensen met diverse culturen, maar geeft er weinig aanleiding toe.

De uitgangspunten van Iederwijs Betuwe zijn in beginsel in overeenstemming met de algemene uitgangspunten van de Wet op het Primair Onderwijs; de mate van invulling is echter nog in een beginstadium.

2. Legt de feitelijke inrichting van het onderwijs bij het bereiken van de leeftijd van omstreeks 12 jaar in voldoende mate de grondslag voor het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs? Iederwijs Betuwe te Tiel is op het moment van dit bezoek drie maanden open. Voorlopig is de situatie de volgende. Een der uitgangspunten van Iederwijs Betuwe te Tiel is dat een leerling op deze school leert wat hij nodig heeft en leert wat nodig is om het eigen leerproces te organiseren (zie Schoolgids). Kernpunt is ook dat de leerling vrij is om te doen wat hij of zij belangrijk vindt, binnen de afspraken en regels zoals opgesteld door de schoolkring. Daartoe is de locatie van Iederwijs Betuwe verdeeld in ruimten waar aan de computer wordt gewerkt, waar stilte heerst, waar handvaardigheid en techniek wordt uitgeoefend en heeft zij een behoorlijke buitenruimte. Van de aanwezigheid van de leerling wordt aantekening gemaakt; van de verrichte activiteiten niet. Wel nam de inspectie waar, dat begeleiders en leerlingen hebben afgesproken dat op bepaalde ochtenden aan respectievelijk rekenen en taal wordt gedaan. Ook zijn enkele andere activiteiten in een beperkt rooster opgenomen. Daarnaast vindt elke week op woensdagavond een begeleiderskring plaats waarop ieders ervaringen met de leerlingen worden uitgewisseld. Van deze bijeenkomst wordt een verslag gemaakt. Er is geen sprake van een op ieder kind afzonderlijk toegespitst notatiesysteem. Iederwijs Betuwe streeft ernaar om per 1 februari 2005 nadere afspraken te hebben gemaakt over de wijze waarop de begeleid(st)ers (en eventueel de leerlingen zelf) aantekenen welke (leer)vorderingen zij hebben waargenomen en hoe dat vastgelegd wordt.

In dit kader is ook van belang dat ieder kind op Iederwijs Betuwe zelf een eigen centrale begeleid(st)er gaat kiezen die de rol van een mentor gaat vervullen. Dit is op het moment van het bezoek nog niet het geval.

Conclusie van de Inspectie:

De leerlingen op Iederwijs Betuwe hebben geen leerstofaanbod per leeftijdsfase; elke leerling kiest zijn eigen 'ontwikkelingslijn' of 'leerlijn'. De vraag of de leerling voldoende heeft geleerd in relatie tot de huidige wettelijke kerndoelen en eindtermen van het primair onderwijs om succesvol voortgezet onderwijs te kunnen genieten, is alleen te beantwoorden als per leerling een 'volgsysteem' wordt bijgehouden waaruit blijkt welke activiteiten de leerling kiest en op welk niveau de leerling die uitvoert. Pas dan kan de Inspectie beoordelen of en in hoeverre de leerlingen kunnen lezen, schrijven en rekenen waarmee ze op een bij hen passend vervolgonderwijs uit de voeten kunnen.

Het 'volgen' van de leerling (in de basisschoolleeftijd) is momenteel nog nauwelijks van de grond gekomen (alleen in het begeleidersoverleg), zodat nog niet kan worden gesproken van een dergelijk volgsysteem. Voor een dergelijk systeem is systematische registratie per leerling van de uitgevoerde activiteiten en – vooral - de resultaten daarvan op genoemde leergebieden noodzakelijk. Ook het resultaat van besprekingen van de begeleiders (en leerlingen) over ieders voortgang zouden hierin opgenomen moeten worden. Het is voor de inspectie de vraag of een dergelijke vorm van registratie al per 1 februari 2005 gerealiseerd kan worden.

3. Krijgen de leerlingen die extra zorg behoeven, die individuele begeleiding die is afgestemd op hun behoeften?

Op dit moment maakt – naar het oordeel van de begeleiders - slechts een enkele leerling van Iederwijs Betuwe aanspraak op de hier bedoelde extra zorg. De inspectie constateerde tijdens haar bezoek dat een van de leerlingen naar haar zeggen behoorlijk dyslectisch is. Ook het onderwijskundig rapport van de laatst bezochte school gaf dit aan. De begeleiders van Iederwijs Betuwe menen dat voor de betreffende leerling een veilige sociaal-emotionele basis nodig is alvorens zij kan 'leren'. Voor een adequate ondersteuning zet men de expertise van een der begeleidsters in, die orthopedagogische scholing en ervaring heeft.

Conclusie van de Inspectie:

Iederwijs Betuwe laat zich bij inschrijving eerst informeren over de vraag of een kind een ortho-pedagogische of ortho-didactische benadering nodig heeft. Alleen wanneer men denkt de ontwikkeling van een kind voldoende te kunnen stimuleren, neemt men het kind aan. Op dit moment besteden begeleiders nog zoveel aandacht aan het creëren van een solide basis voor de toekomst van de school, dat men terughoudend is tegenover leerlingen met specifieke zorgbehoeften. Zoals reeds eerder beschreven, is volgens de Inspectie een systematisch 'kind/leerling-volgsysteem' met duidelijke markeringspunten noodzakelijk, zodat kan worden vastgesteld of de ontwikkeling van een leerling stagneert en/of wellicht specifieke leerbelemmeringen een goede voortgang in de weg staan en als gevolg daarvan extra zorg nodig heeft.

B. Beantwoording van de onderzoeksvragen als ware Iederwijs Betuwe te Tiel een instelling voor voortgezet onderwijs.

De eerdergenoemde onderzoeksvragen zijn voor het voortgezet onderwijs enigszins aangepast.

4. Zijn de uitgangspunten van het onderwijs op Iederwijs Betuwe te Tiel in overeenstemming met de algemene uitgangspunten van de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO)?

Bij onderzoeksvraag 4 dient – naast de onder het primair onderwijs genoemde punten – antwoord gegeven te worden op de vraag of het onderwijs daadwerkelijk aansluit op het bereikte ontwikkelingsniveau in de periode van basisonderwijs en leidt tot (voorbereiding op) een kwalificatie in een der schoolsoorten die in artikel 5 van de WVO worden genoemd.

Op dit moment blijkt dit uitgangspunt niet uit de aan de Inspectie overlegde stukken. Integendeel, het schoolplan zegt: "Onze school werkt niet met de diploma's uit het regulier onderwijs" (p.14). En de schoolgids: "Het staat de leerlingen vrij om die dingen te doen die hij/zij nodig vindt als voorbereiding op de periode na lederwijs" (p.12). Wel zegt het bestuur van lederwijs Betuwe het plan te hebben om relaties met scholen voor voortgezet onderwijs (genoemd werd: het Linge College) te leggen. Wanneer de leerlingen met zo'n school (en dat geldt ook voor ander vervolgonderwijs) contact hebben, zouden zij kunnen ontdekken welke eisen deze scholen stellen aan toelating, aan deelname voor examens. In een op te stellen werkplan zouden de lederwijs-leerlingen kunnen toewerken naar deze eisen en in de vorm van portfolio's presenteren in hoeverre zij aan deze eisen hebben voldaan.

5. Is de inrichting van het onderwijs zodanig dat aan de uitgangspunten van de WVO wordt voldaan?

In algemene termen gaat het om de vraag of de leerlingen in de VO-onderbouwperiode kennis en vaardigheden opdoen die in de regel deel van de basisvorming uitmaken (zie hiervoor artikel 11a van de WVO) en dat de leerlingen in de tweede fase van het VO die vakken kunnen bestuderen die noodzakelijk zijn voor het kunnen behalen van een diploma vwo, havo of vmbo?

De inspectie stelt vast dat zich binnen de Kennis- en talentenbank van lederwijs Betuwe enkele gekwalificeerde leraren op verschillende vakgebieden bevinden (Frans, biologie) die leerlingen voor deze vakgebieden kunnen begeleiden in de hiervoor genoemde context. In de praktijk gebeurt dit ook al. Voor de meeste vakgebieden ontbreekt die expertise echter. In de praktijk werken de leerlingen van lederwijs Betuwe in de middelbare schoolleeftijd momenteel – deels begeleid - gedurende een tiental uren per week aan vakken als Frans, Spaans, biologie, muziekgeschiedenis en techniek. De overige activiteiten liggen meer in de sfeer van de eigen hobby en vrijetijdsbesteding. Het schoolplan verklaart dat wanneer een kind ogenschijnlijk 'niets' doet, dit duidt op de moeite die het kind heeft met het nemen van de verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces.

Conclusie van de Inspectie met betrekking tot de onderzoeksvragen 4 en 5: lederwijs Betuwe wenst volgens haar statuten, schoolplan en schoolgids ook onderwijs te verstrekken aan leerlingen in de middelbare schoolleeftijd. Daartoe heeft zij enkele tot het geven van dit onderwijs bevoegde begeleiders op afroepbasis bij haar organisatie betrokken; zij bestrijken echter lang niet alle vakken/vakgebieden, terwijl dit door de WVO wel wordt geëist (artikel 55). Het is voor de inspectie niet duidelijk geworden hoe de noodzakelijke begeleiding en beoordeling van leerlingen voor een groot aantal vakken of vakgebieden invulling krijgt. Onduidelijk is hoe gewerkt wordt in de richting van een kwalificatie. Deze onduidelijkheid wordt versterkt door het ontbreken van een volgsysteem voor de leerlingen die de instelling onder haar hoede heeft. Een dergelijk volgsysteem zou de leerling, diens ouders/verzorgers en de begeleiders inzicht kunnen geven in de tijdsbesteding per vakgebied en in de behaalde resultaten per vakgebied, hetgeen noodzakelijk is voor kwalificatie of toelating tot een vervolgstudie.

Eindconclusie

Op basis van haar onderzoek komt de Inspectie van het Onderwijs tot de conclusie dat de inrichting van lederwijs Betuwe te Tiel pas dan overeenkomt met die van een bekostigde school voor basisonderwijs, indien zij overgaat tot het invoeren van een kind/leerling-volgsysteem waarmee in de praktijk kan worden aangetoond dat leerlingen kunnen (leren) lezen, schrijven en rekenen op een niveau waarmee ze in het voortgezet onderwijs goed uit de voeten kunnen en aan de hand waarvan leerlingen die extra zorg behoeven, worden gesignaleerd en ondersteund.

Op het moment heeft de Onderwijsinspectie alleen vastgesteld dat alleen de intentie bestaat om per 1 februari 2005 tot een leerling-volg-jezelf-systeem te komen.

Voor wat betreft de vraag of de inrichting van Iederwijs Betuwe overeenkomt met die van een bekostigde school voor voortgezet onderwijs, constateert de Inspectie van het Onderwijs dat dit alléén het geval is wanneer de instelling in theorie en praktijk duidelijk aangeeft (bijvoorbeeld in een persoonlijk ontwikkelingsplan) dat het behalen van een kwalificatie op het niveau van de ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling tot haar uitgangspunten behoort. Tevens zal zij actief moeten bewerkstelligen dat de leerlingen begeleid worden door bevoegde leraren in de veronderstelde leerstof van het voortgezet onderwijs. Tot dan is er geen sprake van "een inrichting die overeenkomt met een bekostigde school voor voortgezet onderwijs".

Hoogachtend,
de inspecteurs van het onderwijs,

drs. J. Zaat en drs. C.L.G. Sluis

